

**Nieuwe aanwinst voor Molenarchief:
foto van de molen van Schouwerzijl**

Onlangs schonk Reint Wobbes uit Huizinge het Groninger Molenarchief een foto van de molen van Schouwerzijl. Deze plaat hing aan de muur in het huis naast de molen – een huis dat er nog steeds staat, maar dat onlangs opgeruimd is. En daarbij kwam deze mooi ingelijste foto tevoorschijn. De afbeelding is wel bekend in de molenwereld, maar dit is een bijzonder mooi exemplaar en we danken Reint Wobbes dat hij deze foto aan onze collectie heeft toegevoegd.

We zien de koren- en pelmolen van Hekma - bouwjaar 1841 - aan de Kromme Raken, een winters landschap met volop bedrijvigheid. De molen is rond 1900 afgebroken, dus het gaat om een echt oude foto. De molen is trouwens snel na de afbraak herbouwd in Woltersum, als poldermolen van de Blokumerpolder. Daar verdween hij, na een brand in 1943, helaas ook. Binnenkort zal de foto te zien zijn op onze vernieuwde website groningermolens.nl, pagina van de Schouwerzijlster molen.

*Frank Houwaard,
beheerder Groninger Molenarchief*

Tekst: Fred Ootjers
Foto: Veenkoloniaal Museum/Welgelegen van K. en J. Wilkens uit 1892

Expositie Van hout en verre reizen

Het Veenkoloniaal Museum in Veendam plaatst komende zomer in de tentoonstelling 'Van hout en verre reizen' de houtzaagmolens in de Groninger Veenkoloniën voor het voetlicht. Na de verving kenden de Groninger Veenkoloniën een lange periode van welvaart. De komst van houtzagerijen werd gestimuleerd door de scheepsbouw die langs de Veenkoloniale kanalen ontstond. De houthandel speelde een belangrijke rol bij de Oostzeevaart. In de 19de eeuw kwam zelfs 60% van de Nederlandse vloot uit de Groninger Veenkoloniën. Eén van de eerste schippers uit Veendam die al in de 17de eeuw op de Oostzee voer had, zo blijkt uit de Sonttolregisters, als lading: teer, pek en hout. Producten die duidelijk wijzen op scheepsbouw.

In de 18de eeuw verschenen de eerste houtzaagmolens in de Groninger Veenkolo-



niën. Daarvoor was men nog afhankelijk van de houtzaagmolens die aan het Damsterdiep in de stad Groningen en in de stad Winschoten stonden. Met de aanleg van het Winschoterdiep (1618-1636) verrezen er diverse zaagmolens aan dit kanaal en in de dorpen ten zuiden van het kanaal. In Zuidbroek stonden twee grote houtzagers op steenworp afstand van elkaar. De molen van Maathuis te Sappemeer werd zelfs als de grootste en mooiste van de provincie Groningen gezien.

Maar ook in beide Pekela's, Veendam, Wildervank -en niet te vergeten Stadskanaal- verschenen diverse houtzagerijen. Landweer & Somer, Meihuizen, Van Linge, K. & J. Wilkens, Koerts, Schuring, Post van Leggelo, Maathuis: het zijn voor velen nog altijd bekende namen. Soms werden ook molens uit de Zaanstreek herplaatst, zoals de paltrok die in 1804 aan het Beneden Dwarsdiep in Veendam verrees.

In de tentoonstelling 'Van hout en verre reizen' wordt verder een beeld gegeven van de levendige handel die op het Oostzeegebied ontstond. De eigenaren van de molens kochten in de Baltische landen soms flinke bosarealen op. Men beperkte zich dus niet alleen tot het houtzagen, maar was ook actief betrokken bij de houthandel. Soms was